

Piarres Duny-Petré¹

P. ZABALETA

ALEMANIARREN KONTRA BAINO, NAZIEN KONTRA ARITU GINTUZUN

–Nire ikasketak ez nituen egin polizia bilakatzeko –dio Piarres Duny-Petré, halabeharrak polizia izatera eraman zuela adierazteko. Bere asmoa irakasle izatea baitzen, filosofo alegia.

Baina Bigarren Mundu Gerratea sartu zen asmoen eta gogoen artean, eta Petain Marexalaren alde ibili zirenen kontra hasi behar izan zuen lanean, erresistentzian kapitain izan ondoren.

Piarres Adrien Duny-Petré, 1914ko apirilaren 3an, Lehen Mundu Gerratea sortu bezperan, jaio zen Donibane Garazin, eta hantxe bizi da gaur ere erretiro ederrean.²

Mugazaina zuen aita, eta horregatik mugako herrietan batera eta bestera ibilia da Piarres Duny-Petré, eta hala Ezterenzubin frantsesa irakasteko euskaraz ziharduen errienta izan zuen.

Lehen ikasketak herriko eskolan egin zituen, eta bigarren mailakoak Baionako Lizeoan, barnetegian, batxileratoa ateraz. Gurasoak, bitartean, Afrika beltzean ziren, aitaren lanbidearen kariatz, mugazaina baitzen esan bezala.

Filosofiako lizentzia erdietsi zuen Marseillako Unibertsitatean, eta jarraian Tolosako Unibertsitatean Ikasketa hispaniarretako goi titulua.

---

[1] EGATS-13 (1996-03-15)

[2] Artikulu hau 1996. urtean eman zen argitara, beraz, Piarres hil baino (2005) askoz lehenago.

1939an gerrara joan behar du. 1940ko ekainaren 12an, ordea, (ondo gogoan dauka berak) preso hartzen dute alemanek, eta bost aldiz ihes egin zuen Alemanian kontzentrazio-zelaitik, baina bost aldiz harrapatu zuten berriro. Seigarrenean, ordea, 1942an, Nafarroa Behereraino iritsi zen. 1942tik eta 1945a artean, Alpeetako mendietan dihardu “sasi-guduan”, berak dioenez, kapitain gisan, erresistentzian sarturik.

–Lehenik, Gora Petain! hots egiten zuten, eta gerra bukatzean Vive De Gaulle! –hala jokatu zutenak bahitzea izango zuen ondoren egiteko.

Gerra amaitu zelarik, administrazio frantsesean sartu zen, polizia bezala alegia, kolaborazionistak atzemateko. Gerora Clermont-Ferrand (zortzi urtez isilpeko polizian Vichyren alde ibili zirenen kontra, hain zuzen), Marseilla, Amiens, Akize, Perigueux eta Pabe izan zituen destinu bere lanbide horretan.

1957an hasten da euskaraz idazten –urte berean izendatzen du Urgazle Euskaltzaindiak, Donibane Garazi bere jaioterriko euskarari buruz eginiko ikerketen ordainetan– Pariseko euskaldunek duten ELGAR hilabetekarian:

–Etsenplu eman beharrez hasi nintzen euskaraz idazten –aitortzen du berak.

Poesia idatzi du batik bat euskaraz, eta artikulua frantsesez eta euskaraz eskura zituen aldizkari eta astekarietan. Bere izenaz aparte, “Piarres”, “Piarres Heguitoa”, “Heguitoa”, “jondoni Petri” edo “Garaziko Manex” erabiltzen ditu ezizen bezala bere lanak izenpetzeko.

1960an “Basayauna, le seigneur sauvage” frantsesez idatzi zuen lanagatik Baionako “Prix littéraire du musée basque” saria jasotzen du. Baditu beste hainbat sari ere.

René Lafon Bordeleko irakasle eta euskaltzalearen laguntzaile gertatu zen Bordelen, Donibane Garaziko eta inguruetako euskarari zegokionean, eta hark bultzaturik idatzi zituen hainbat artikulua bere jaioterriko gauzei buruz. Eta Piarres Duny-Petrék mitologia gustukoago bazuen ere (gai hau behin baino gehiagotan erabili du, adibidez: *Trois textes folkloriques de Basse Navarre orientale*, *Formulettes enfantines*, *renaines traditionnelles et proverbes basques*, *Re-*

cherches sur les couplets perdus des vieilles chansons populaires basques edo Notes sur le parler populaire bas que de Basse Navarre orientale, Lafonek linguistikara bultzatu nahi izan zuen, bere informatzaile bihurtuz.

–Polizia lana gustoko ez nuenez, idatzi egiten nuen ordainez –aitortu zidan lanoki, lotura bat behar zuen noski etxearekiko.

Folklore, etnografia, hizkuntzalaritza, poesia, kontakizunak: denetik idatzi du Piarres Duny-Petré, bai aldizkari espezializatueta bai astekari eta hilabetekarietan. Hala aurki daitezke bere artikulua eta lanak eta poesiak aipaturiko Pariseko Elgar aldizkarian bezala, Eusko Folklore (ikerketa etnografikoak), Herria (poesiak eta artikulua), Gure Herria (Garaziko antzinako ixtorioak, poesiak eta artikuluafrantsesez), Gure Almanaka (artikulua eta olerkiak), Pan Pin, Enbata (artikulua), Principe de Viana (Garaziko berriak eta olerkiak), Lagunt eta Maita (Pabeko euskaldunen hilabetekaria, artikulua eta olerkiak), Boletín de Amigos del País (ikerketak) eta Maiatz (artikulua karlisten gerretaz eta poesiak) aldizkari edo astekarietan.

Orobat, parte hartu du Ikerketa Pirinearretako nazioarteko Bazarretan Paben, Lourdesen eta Gironan, bere lanak batzarre horietara eramanez.

Eskulana du atsegin (“nire aurretikoak ofizialeak ziren”, dio berak), eta luma erabat utzi gabe segitzen du azken Gerra Handian gertatuak jasoz, orduan gertatua gaur askori gehiegi interesatu ez arren.